

Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut uunga siunnersuut, tunngaviusumik inatsisip - aamma isumaqatigiissusiortarnermut sinaakkutissat Kalaallit Nunaannut atuuttut sinaakkutaasa iluanni Pisortat ingerlatsineranni suliaassat suliarineqartarnerat pillugu Inatsisartut inatsisaanni nr. 8-mi, 13. juni 1994-imeersumi §28-p allannguutissaanik siunnersuuteqaqqullugit Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut tassani inatsisitigut periarfissaalersinniarlugu pisortat ingerlatsiviini nuna tamakkerlugu paasissutissanik katersivimmik pilersitsisoqarsinnaanissaa, allattugaatit suliallu meeqqanut sumiginnakkanut tunngasut politiinit, inunnik isumaginnittunit peqqinnissaqarfimmit, kommuninit allanilu oqartussaaffinnit susassaqartunit, taakkulu ataanni sullivinnit takusinnaangorlugu.

(Inatsisartunut ilaasortaqaq Randi Vestergaard Evaldsen, Demokraatit)

Akissuteqaat

(Isumaginninnermut, Ilaqutariinnut, Naligiissitaanermut Inatsisinillu Atuutsitsinermut Naalakkersuisoq)

Siullermeerneqarnera

Naalakkersuisunit Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut taamatut siunnersuuteqarneranut siunnersuuteqartoq qujassuteqarfigineqarpoq.

Siunnersuuteqartutuulli Naalakkersuisut isumaqarput, pingaartuusoq uagut inuiaqatigiittut sapinngisarput naapertorlugu qularnaarniarsarissagippit, meerartatta toqqissisimanartunik avatangiiseqarlutik alliertornissaat. Tamatumani piumasarineqarpoq meeqqanik sumiginnaanerup akiorniarneqarnerani ataavartumik immikkoortortanilu tamani anguniagaqartumik tassungalugu sammititamik sulisoqarnissaa.

Taamatut sulinermut pingaarutilimmik tunngaviusoq unaavoq qulakkiissallugu pisortani oqartussaasut sumiginnaasoqarneranik pasitsaassaqarnerit suliallu pimoorussaasumik suliarineqartarnissaannut pisariaqartunik sakkoqarnissaat.

Meeqqat tapersersorneqarnissaannut Inatsisartut inatsisaat nr. 20, 26. juni 2017-imeersoq nutaaq, UPA2017-imi akuersissutigineqartup siunertaraa meeqqat pillugit isumaginninnikkut isumannaallisaanerup nukittorsarneqarnissaa ilaatigullu peqataassalluni meeqqat pisortanit ingerlatsinermut tatiginninnissaanut.

Inatsimmi tapersersuinissamut periarfissat amerlanerusut nutaallu ilisaritinneqarput, taakkununga ilanngullugu ingerlatsivimmi erseqqissumik akisussaaffiup inissinneqartarnissaa. Assersuutigalugu kommunalbestyrelsit peqquneqassapput pimoorussisumik sulianik sullissinermut aalajangersimasunik piffissaliisarnissamut. Taamaasillutik inatsimmi kommunalbestyrelsit pisussaaffilerneqarput meeqqanik sumiginnaasoqarneranik pasitsaassisoqarneraniit sapinngisamik piaarnerpaamik nalunaarutiginnittarnissamut kingusinnerpaamillu akunnerit 24-t iluini. Taamatututaaq inatsimmi pineqaatissiisarnermut aalajangersagaqarpoq, taakku isumaqarput

Naalakkersuisunit kommunit pinngitsaaliissutiniq akiligassinneqarsinnaasut pisussaaffimminnik annertuumik sumiginnaasimappata sumiginnaasaqattaarsimappataluunniit imaluunniit mianersuaalliorsimappata, assersuutigalugu nalunaarutiginnittarnernik suliarinnittarnissamut piffissaliussat kommunalbestyrelsimit arlaleriarlugit eqquutsinneqanngippata.

Taamaasilluni meeqqat tapersersorneqarnissaannut inatsimmi sumiginnaasoqarsimaneranik pasitsaassinermi kommunini oqartussaasut qisuariarnissamut piffissaliimissaannut piunasaqaatit sakkortusineqarput. Taamatuttaaq ingerlatsiviit pitarlugit paasissutissanik paarlaasseqatigiittarnissamut pisariaqartitsineq inatsimmi eqqarsaatigineqarsimavoq.

Meeqqat tapersersorneqarnissaannut inatsimmi akuersissutigineqaaqqammersumi 1. juli 2017-imilu atuutilersumi § 51-imi taamaasilluni takuneqarsinnaavoq:

”Atuarfik, atuareernermi ornittagaq, napparsimasunik paarsisut, peqqissaasut, nakorsat, kigutit nakorsaat kigutigissaasullu kommunip peqqissaaviani atorfeqartut, ulluunerani neqeroorutit, sunngiffimmi ornittagaq oqartussaasullu meeqqanik atugarliortunik sullissinerup iluani suliassanik suliaqartartuusut meeqqap inuttut ilaquuttaminilu atugarisai, inummut namminermut tunngalluinnartut pillugit paasissutissat akunnerminni paasissutissiissutigisinnaavaat, paasissutisseeqatigiinneq meeqqat atugarliortut pillugit siusissukkut pinaveersaartitsiniarluniluunniit suleqatigiinnermut atatillugu pisariaqartuusorineqarpat”

Taamatuttaaq § 52-imi takuneqarsinnaavoq:

”Kommunini oqartussaasut meeqqanik inuusuttunillu atugarliortunik sullissinerup iluani suliassanik isumaginnittuusut politiinut unnerluussisussaataasunullu meeqqap inuttut ilaquuttaminilu atugarisai, inummut namminermut tunngalluinnartut, pillugit paasissutissanik ingerlatitseqqiissinnaapput, ingerlatitseqqiineq meeqqat naapertuilluanningsuliorfigineqarnissaannik pinaveersaartitsinermut atatillugu pisariaqarsorineqarpat”.

Taamaasilluni inatsisiliorneq atuuttoq naapertorlugi oqartussaasut attuumassuteqartut periarfissaqareerput paasissutissanik paarlaasseqatigiittarnissamut ingerlatitseqqittarnissaminnullu, meeqqanik atonerluinerup sumiginnaanerullu pinaveersaartinneqarnissaannut tamanna pisariaqarsorineqarpat. Naalakkersuisunit inatsimmit atortuulersitsinerup aalajangersakkallu nutaat sunniutaat malinnaavigineqarniarput iluarsaassisoqarnissaanillu siunnersuuteqartarniarlutik taamaasiornissaq pisariaqartinneqassappat.

Nuna tamakkerlugu qarasaasiatigut katersuivimmik pilersitsinerup, tassani meeqqat sumiginnakkat pillugit allakkiat tamarmiusut, politiinit, isumaginnittoqarfinit peqqinnissaqarfinnillu, kommuninit taakkualu ataanni suliffeqarfinit aajuminartunngortinneqarnissaat, taamaattoqarneranilu pisumi aalajangersimasumi paasissutissanik paarlaateqatigiinnissamik pisariaqartitsisoqarnersoq isummerfigeqqaarneqarani, Naalagaaffiit Peqatigiit Nunarsuarmioqatigiinnut nalunaarutaannut, tassalu inuup namminiussuseqarluni inuunissamut pisinnaatitaaffianut attuumassuteqartinnissaa naleqquttuussanngitsaq Naalakkersuisut isumaqarput. Paasissutissat inunnut tunngasut illersorneqarnissaat taamaattumik inuup namminiussuseqarluni inuunissamut piginnaatitaaffiatut isigineqarsinnaavoq.

Taamatutaaq siunnersuut “Inunnik paasissutissanik suliarinnittarneq pillugu inatsisip Kalaallit Nunaanni atuutilersinneqarnera pillugu peqqussut”-mmi maleruagassanut attuumassuteqarnissaa ajornakusuussaasooq isumaqarfigineqarpoq. Tassami peqqussut § 5, imm. 2-mi takuneqarsinnaavoq: *“Paasissutissanik katersinermi siunertat erseqqissumik nalunaarsukkat suliamullu attuumassuteqartut tunngavigalugit ingerlanneqassaaq kingusinnerusukkullu suliarinninneq siunertanut taakkununga attuumatinneqassanngilaq.”* Peqqussummi qulaani pineqartumi paasissutissanik ingerlatitseqqittarneq taamatutaaq suliarinninnertut isigineqassaaq taamaammallu ingerlatitseqqinneq taamaallaat pisinnaalluni siunertanut attuumassuteqarpat. Tamatumunnga tunngatillugu meeqqap illersorneqarnissaata qulakkeerneqarnissaa siunertaavoq.

Peqqussummi pineqartumi § 41, imm. 3 malillugu paasissutissanik akisussaasooq aaqjissuussinernut tunngasuni akisussaasuvoq. Tamama kinguneraa paasissutissanik akisussaasup paasissutissat allattugaatit pillugit taamaallaat inummut tunniussisinnaammat, taassuma sulinerminut atatillugu paasissutissat pisariaqartissimappagit.

Suliassat suliarineqartarnerat pillugu Inatsisartut inatsisaanni § 28 taamaalilluni “Inunnik paasissutissanik suliarinnittarneq pillugu inatsisip Kalaallit Nunaanni atuutilersinneqarnera pillugu peqqussut” –mmut naapertuuppoq, oqartussaasut aallaavittut inuit ataasiakkaat inuttut pissusii pillugit paasissutissanik ingerlatseqqittussaannnginnerannik taamaalilluni innuttaasumut qulakkeerinnilluni. Meeqqat tapersersorneqarnissaat pillugu inatsimmi soorlu aamma takuneqarsinnaasutut aalajangersakkamut tassunga ilaatinneqanngitsunik peqarpoq. Taamaasilluni § 28 imm. 2-mi allanneqarsimavoq, inunnut paasissutissanik ingerlatseqqinneq pisinnaasooq, tassalu paasissutissanik ingerlatseqqinneq pineqartup pisortalluunniit qularutissaanngitsumik soqutigisaanik aallutarinninnissaaq siunertaralugu pippat, taamaasiornerullu isertuussinissamik soqutiginninneq erseqqissumik qaangerpagu.

Taamaasilluni sumiginnaanermik pasitsaassisoqarsimatillugu meeqqamut mianerinninnissaaq oqaatigineqartariaqarpoq innuttaasup namminerisamik inuuneqarnissamik pisinnaatitaaffianut

mianerinninnissamit qaangiinerusoq, taannalu ilaatitsinnginneq innersuussutigalugu paasissutissanik aallertoqarsinnaavoq ingerlatseqqittoqarsinnaallunilu. Taamatutaaq "Inunnik paasissutissanik suliarinnittarneq pillugu inatsisip Kalaallit Nunaanni atuutilersinneqarnera pillugu peqqussut"-mmi § 8 imm. 3 ilaatitsinnginnissamik aalajangersagartaqarpoq, soorlu tamanna pisariaqarsorineqartillugu inatsit naapertorlugu paasissutissanik ingerlatseqqinnissamut tunngaviliivoq. Europamiut inuit pisinnaatitaaffiisa illersorneqarnerat pillugit isumaqatigiissutaanni taamatutaaq namminerisamik inuuneqarnissamut ilaqutariittullu inuuneqarnissamut ataqqinninnermik apeqqut suliarineqarsimavoq annertusiartortitsinissamillu periuseq uparuarneqarluni, taassuma kingunerissagaa misissorneqartassasoq annikinnerusumik akuleruttumik pineqaatissiinerup siunertarisaq angutissinnaanera.

Paasissutissat inunnut tunngasut illersorneqarnissaat, inuttut namminneersinnaanermut pisinnaatitaaffik aamma annertusiartortitsinissamik periuseq innersuussutigalugit taamaasillutik Naalackersuisut isumaqarput, sulianik suliarinnittarnermi inatsimmi allangortitsinissamik siunnersuutigineqartoq ingasappallaartoq. Ilanngullugu maannakkut inatsisiliorneq pisariaqartumik annertussusiliilluni periarfissiivoq pisortat oqartussaasuisa akornanni inunnut attuumassuteqartunik inuttullu paasissutissanik paarlaasseqatigiittarnissamut taamalu sumiginnaasoqarsimaneramik saaffiginnissutit pimoorussisumik piffissaagallartillugulu iliuseqarfigisarnissaannik.

Naalackersuisut taamaasillutik isumaqarput pissusissamisussasoq erseqqissaatigissallugu siunnersuutigineqartukkut anguniarneqarmat inatsimmi nalinginnaasumi immikkoortortanut immikkoorluinnartumik inatsisiliornermik eqqussisoqarnissaa. Siunnersuutikkut anguniarneqarpoq immikkut ittumik malittarisassaqaarnissaq taanna meeqqanik sumiginarneqarsimasunik suliani taamaallaat atorneqarsinnaasumik. Taamaasiornikkut nalinginnaasumik aamma immikkut ittumik inatsisiliornerit akulerutsinneqassapput, tamannalu inatsisiliornermit aaqqissuussaasumik tulleriaartumillu nalinginnaasumik periuseqarnermit allaaneruvoq.

Taamatutaaq Naalackersuisuinit erseqqissaatigissallugu kissaatigineqarpoq, tassalu sulianik suliarinnittarnermik inatsit Namminersorlutik Oqartussani ingerlatsivittut oqartussaaffinni tamani atuummat. Inatsit atuutinngilaq naalagaaffiup ingerlatsivittut oqartussaaffiini soorlu politiini eqqartuussivinnilu. Taamaasilluni sulianik suliarinnittarnermik inatsimmit allannguinermit politiit pisussaaffilerneqarsinnaatillu pisinnaatitaaffilerneqarsinnaangillat.

Naalackersuisut taamatut oqaaseqarlutik aalajangiiffigisassatut siunnersuut itigartinneqassasoq inassutigaat.